

Wandeling 6

Hooge Heide, IJzeren Man, Eckartse Bos en Urkhovense Zegge (5,4 of 7,8 of 7,6 of 14,6km)

Tongelre geeft mij altijd een goed gevoel. Dit vanwege talrijke jeugdherinneringen, maar ook vanwege de grote diversiteit die de natuur er biedt.

We wandelen vanaf de Sint-Martinuskerk; vandaar direct voorbij Kindcentrum 'De Boog' linksaf de beukenlaan in. Twintig jaar geleden was deze laan in verval, omzagen dreigde. Acties van buurtbewoners voorkwamen dit en thans is de oude luister zo goed als mogelijk hersteld.

Recht door achterlangs gasterij 'in 't Ven' (gebouwd in 1941 nadat het kasteel ter plaatse in 1930 was afgebroken) lopen.

Linksaf de oude kasteeltuin in (Een omweg is mogelijk door eerder linksaf te slaan). Rechtsaf het smalle bruggetje over en direct weer linksaf. Verderop ligt aan de linkerkant wat tegenwoordig het Was-

Sint Martinus (Sint Maarten) is vooral bekend omdat hij op een gegeven moment de helft van zijn mantel aan een bedelaar gaf. Hij is ook de beschermheilige van het vee, in het bijzonder van paarden. Zijn kerkelijke carrière begon, volgens de encyclopedie van het Katholisme, als duivelsuitdrijver en uitroeier van het heidendom. Uiteindelijk werd hij bisschop van Tours. Hij is een van de eerste heiligen die een natuurlijke dood gestorven is.

De Martinuskerk in Tongelre (1897) was bedoeld als imitatie van de kathedraal in Tours. Omdat het geld echter voortijdig op was ontbreken de twee torenspitsen. Van een eerdere kerk resteren een houten Martinusbeeld uit 1560 en een van de twee klokken uit 1467. De andere stortte in 1752 naar beneden en diens opvolger is in de Tweede Wereldoorlog gevorderd. Inmiddels is er weer een nieuwe klok.

ven wordt genoemd. (Het eigenlijke Wasven ligt elders in Tongelre) Het water staat laag. De hier voorkomende kamsalamanders zullen het wel moeilijk hebben. Om de restanten van de Hooge Heide te vinden aan het eind bij knooppunt 22 rechtsaf tussen twee paardenweitjes door. Op een gegeven moment komt rechts een lelijke sparrenaanplant. Rechtdoor halverwege de zandvlakte linksaf, verderop rechtsaf en daarbij het pad linksvoor aanhouden. De heide daar is grotendeels dichtgegroeid; op een nogal vergrast open gedeelte slaag ik er toch in om een foto te maken van bloeiende hei. Rust, totdat een ICE trein op de nabijgelegen spoorbaan voorbijraast. Ook vroeger was dit geen oase. Hier was het geluid van dieren in doodsnood in het nabijgelegen slachthuis goed te horen. Inmiddels is dit afgebroken en vervangen door een woonwagenkamp.

Het spoor over de heide aflopen, aan het einde linksaf en bij de verharde weg rechts; hier parkeerden vroeger de vrachtauto's bij het slachthuis. Bij de Celebeslaan naar links en rechts voor de tunnel onder de rondweg door naar de 'Berenkuil'. Deze is vooral bedoeld voor fietsers – de locatie verleidt ook niet tot Bijbelse associaties. Rechtsaf richting Den Bosch / Tilburg volgen en de trap op. Spoedig doemt aan de rechterkant de plas 'de IJzeren Man' op. Rechtsaf bij de stoplichten, de Javalaan in en tot voorbij natuurzwembad/surfschool 'de IJzeren Man' gaan.

Bij het bord 'Karpentlooproute' de straat oversteken en het pad volgen richting Karpendonkse Plas.

Deze plas is in 1953 ook ontstaan door zandwinning ten behoeve van de aanleg van de hoogsnelweg in Eindhoven. De aanleg van natuur bij de plas is daarentegen nog steeds niet goed gelukt; brandnetels, een modieuze maar lege amfibieënvijver en aangeplante, maar misstaande jeneverbesstruiken. Gauw door via knooppunt 86 naar knooppunt 76, en daar de Van Oldenbarneveltlaan oversteken naar de parkeerplaats naast de waterzuivering. Hoewel de installaties nogal storend zijn (vooral de gele letters chemicaliën op een gebouw zijn hinderlijk) toch het pad direct ernaast inslaan. Hier vinden we namelijk een grote variëteit aan bloeiende planten zoals valeriaan, kattenstaart, kruisemunt, koekoeksbloem en brunel. Aan een dode

Vertrekpunt: bij de Sint-Martinuskerk in het stadsdeel Tongelre

Parkeren in de parkeerhavens op 't Hofke bij de kerk

Openbaar vervoer: lijn 5, uitstappen op 't Hofke (eindpunt)

De beschreven wandeling is 14,6 km lang (GPS-spoor: PVGE 6d). Mogelijke verkortingen zijn:

- GPS-spoor: PVGE 6a. Alleen IJzeren Man/de Karpen (5,4 km): bij knooppunt 86 terug via 74 naar knooppunt 18 (NO-zijde 't Hofke).
- GPS-spoor: PVGE 6b. Alleen Collse watermolen/Urkhovense Zegge (7,8 km): vertrek van knooppunt 18 (NO-zijde van 't Hofke) en bij knooppunt 77 (Loostraat) op de route komen.
- GPS-spoor: PVGE 6c. Na Eckartse Bos terug (7,6 km): bij hondenvereniging/gilde rechtsaf en via de knooppunten 73 en 74 terug naar 18.

boom zitten twee grote tonderzwammen. Door de lichtval is het onmogelijk ze duidelijk te fotograferen.

Voor de overgang naar hogere grond rechtsaf een pad door het elzenbroekbos in (palen met groene band). Aan het einde links en vervolgens weer links door de eikenlaan richting Dommel. Rechts is hier een natuurlijk begroeid stuk heide, links onder andere een dennenbos dat in deze omgeving eigenlijk misstaat. De brug naar huize Eckart, aan de Woenselse kant, is dicht (in verband met Corona), maar normaal te openen met een knop tijdens de openingstijden (zie gele bordje). Hoe dan ook, twintig meter terug en linksaf in

De naam 'IJzeren Man' slaat op de grote graafmachines die bij het winnen van zand voor de aanleg van de nabijgelegen spoorlijn Eindhoven – Weert (1910) werden gebruikt. De hier ontstane plas werd in 1917 een natuurzwembad met - naar de heersende opvatting van die tijd - een dames- en een herenafdeling, zowel aan de kant als in het water. Samen met een gezin gaan zwemmen moest in België. In 1954 kwam er een 'gemengd gedeelte', althans in het water (maar niet aan land); het vlot in dat gedeelte was natuurlijk altijd overbevolkt! Begin jaren zestig werd het scheidingshek regelmatig geforceerd en moest de politie er soms aan te pas komen om de orde te herstellen. Uiteindelijk werd na lang debatteren in de gemeenteraad de scheiding opgeheven. Nog steeds is 'de IJzeren Man' een zwembad met heerlijk, natuurlijk (maar koud) water en een aantrekkelijk tarief voor 60-plussers en voor (klein)kinderen.

Zwavelkopjes

noordoostelijke richting, bij de Dommel blijven. Waar nodig links aanhouden.

Dit gedeelte van het Eckartse Bos heeft iets mysterieus. Zelfs midden in de zomer groeien er veel paddenstoelen zoals bijvoorbeeld tientallen zwavelkopjes op de aardchol van een omgevallen boom. Het is hier het ideale decor voor 'Harry Potter in Eindhoven'. Als het pad het bos uitkomt rechtsaf. Vlakbij is de samenvloeiing van de (grote) Dommel en de Kleine Dommel ook wel Rul geheten. Vroeger was die bereikbaar, nu is er een ondoordringbaar struweel gegroeid dus ik zal het met de herinnering van meer dan vijftig jaar geleden moeten blijven doen. Kort daarna rechtsaf weer een eikenlaan in, aan het einde daarvan linksaf. Verderop ligt links het terrein van de hondenvereniging, rechts ligt dat van het Sint-Martinusgilde.

Van beide is er geen activiteit dus kan ik onbedreigd rechtdoor. Kort na het passeren beginnen er sirenes te loeien, toch geen Russen in zicht? Het is gewoon de eerste maandag van de maand, 12.00 uur. Rechtsaf en eerste weg links naar de Wolvendijk. Hier veel bloeiende vlasleuwenbekjes in de wegbermen. Op de Wolvendijk rechtsaf (links ligt de Opwettense Watermolen, met een daar gevestigd res-

In de Loostraat staan nog diverse langgevelboerderijen. Opvallend is ook de rode beuk die geplant is ter gelegenheid van het honderdjarig bestaan van de Noordbrabantse Christelijke Boerenbond. De beuk staat er overigens wat flets bij. De dahliavereniging 'Sint-Martinus' even verderop is echter in volle glorie. Oppericht in 1935 om werkloze rooms-katholieke werklieden bezig te houden, ziet het er na 76 jaar nog steeds fantastisch uit, ondanks het feit dat een oranje variëteit genoemd naar de oprichter pastoor van Amstel - wegens genetisch verval - niet meer gekweekt kan worden. Misère bij de Mariakapel: het offerblok is gestolen. Waxinelichtjes branden en kaarten kopen kan nog steeds, maar het geld moet in de brievenbus van een boerderij aan de overkant van de straat.

Judasoren

taurant), de Eisenhowerlaan oversteken en vervolgens naar links op een tegelpad dat overgaat in de Krommenbeemd. Deze komt uit in de Loostraat. Daar linksaf. Aan het einde van de Loostraat de overweg over en via de Molenweg naar de Collse Watermolen.

Na het bekijken van de watermolen het pad ervoor (Hertog Hendrik pad) door de Urkhovense Zegge volgen. Dit is wel anderhalve kilometer lang, erg nat en op zich al een wandeling waard. Ik val van de ene verwondering in de andere. Wat beduusd kom ik bij het Eindhovensch Kanaal aan. Even naar links heen en weer lopen voor een andere verrassing: de Kleine Dommel gaat via een duiker onder het kanaal door. Dan nu wel rechtsaf, ook na het passeren van de Hulsterbrug aan de noordkant van het kanaal blijven en doorlopen naar knooppunt 30 vlak voor de spoorbrug. Rechtsaf, met een wijde bocht door bloemrijke weiden en door een poortje rechts. Bij de weg links het pad terug naar knooppunt 42 in Urkhoven, een gehucht dat al in 1273 in de annalen wordt vermeld. Even naar links en meteen weer rechts (Doolstraat 4). Na ongeveer 1 km wordt de bewoonde wereld bij de Heerbaan bereikt. Links aanhouden en via de Broekakkerseweg weer terug naar het uitgangspunt. Het oude raadhuis van de gemeente Tongelre (1911) en de oude pastorie ('t Hofke 22) zijn bezienswaardig. Ik veroorloof mij in de snackbar tegenover de kerk een ijsje.

Ab Stevels / Cor Luijks

De Collse Watermolen dateert uit 1337 en was destijds een dwangmolen die ressorteerde onder de heren van Mierlo. Vanaf het begin was er een dubbele functie: zowel het malen van koren als het slaan van olie. Vincent van Gogh heeft de molen in 1884 geschilderd (het schilderij is in particulier bezit). Bij de restauratie in 1999 is de situatie van de eeuw daarvoor hersteld. Vrijwilligers houden de molen in bedrijf. Op zaterdagochtend is er de mogelijkheid om hun activiteiten te bekijken. Aanpalend is de Urkhovense Zegge. Dit gebied ligt aan de westkant van de Kleine Dommel. Uniek is het rietveld direct aan de beek. Verder is er elzenbroekbos en zijn er schraalgraslanden. Sinds 1970 is er natuurgericht beheer gevoerd. In 2006 is er een pad door het gebied opengesteld. Er blijkt een fantastisch grote biodiversiteit te zijn. Ik heb nog nooit zoiets in de omgeving van Eindhoven gezien!

